הרי את מגושרת לי

עומדים להתגרש? החל מהשבוע תחויבו לקיים תוך 60 יום ארבע פגישות ב"יחידת סיוע", לפני שתגיעו לדיון בבית משפט. האם החוק החדש, שזכה לכינוי חוק הגישור, **טוב או רע לנו? תלוי את מי שואלים**

דינה חלוץ

א ורית ויובל (השמות המלאים שמורים במערכת), זוג נשוי והורים לשלושה, בשנות ה־40 לחייהם, מנהלים הליך גירושים בבית המשפט לענייני משפחה בחדרה, שכולל תביעות מזונות ומשמורת. בשבוע שעבר הגיש הבעל תביעה חדשה במסגרת התיק, לאיזון משאבים וחלוקת רכוש. מכיוון שהחוק החדש להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה נכנס לתוקפו כמה ימים קודם לכן, הועברה התביעה לטיפולה של "יחידת הסיוע", בטרם תגיע לבית המשפט.

"יחידות הסיוע" הוקמו במסגרת החוק החדש, לצד בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים, והן אמורות ללבן את סוגיית הסכסוך המשפחתי במשך ארבע פגישות, בטרם יוכ־לו בני הזוג להצטייד בעורכי דין ולהעביר את תביעתם לערכאה המשפטית המתאימה להם. במסגרת הפגישות אמורים הצדדים לקבל מידע על ההשלכות המשפטיות, הרגשיות, החברתיות והכלכליות של הגירושים. בראש היחידות יושב עובד סוציאלי, והן נהנות בתוקף החוק ממלוא הסמכויות המשפטיות.

עו"ד אריאלה רוזנטל־סודרי, שמייצגת את אורית, לא אהבה את הרעיון שמרשתה תשב עם בעלה באותו חדר למשך ארבע פגישות. "היא בחרדות מזה, היא לא רוצה לראות אותו", היא מסבירה. "למרות שהיא אישה חזקה ועצ־מאית, כשהיא רואה אותו היא נכנסת להיסטריה וללחץ. אני חוששת שבדי להימנע מלראות אותו שוב, היא תתחום על הסכמים גורליים ללא התייעצות. הסכם צריך לבוא ממקום מושכל, שכלתני ולא רגשי, וכמובן, אחרי ייעוץ משפטי, מה שנמנע מבני הזוג על פי החוק החדש".

החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה־2014, או בשמו הפופו־לרי יותר (והדי מטעה): "חוק גישור חובה", הולך לשנות את כללי המשחק למתגרשים. ההליך מחייב את בני הזוג להגיע תוך 60 יום לאר־בע פגישות, שנקראות מהו"ת (מידע, היכרות ותיאום) בטרם יופנו לגישור או לערכאות מש־פטיות, והן יתקיימו ללא עורכי דין. לאחר מכן, בן הזוג שהגיש את הבקשה יוכל לפנות לער־כאה המשפטית הנוחה לו – גברים לרוב בבית הדין הרבני ונשים לרוב בבתי המשפט האזרחיים לענייני משפחה (מה שנקרא "מרוץ הסמכויות", ראו בהמשך).

חוק דומה קיים כבר בעולם המערבי, בין היתר באוסטרליה, בניו זילנד ובחלק ממדינות ארצות הברית. בקנדה ובארצות הברית פר־עלת בהצלחה לצד בתי המשפט שיטה בשם Collaborative divorce (גירושים בשיתוף פעולה) שבמסגרתה עורך הדין של בני הזוג, בשיתוף עובד סוציאלי וכלכלן במקרה הצורך, בונה את ההסכם הטוב ביותר לבני הזוג. על פי שיטה זו אותו עורך דין מנוע מלייצג את אחד מבני הזוג אם לא יתקבל הסכם בסופו של דבר. שיטה זו פועלת גם בארץ מאז 2008, בהובלת מכון אדלר, ארגון ויצ"ו וגם עורכי דין שהוכשרו לעבוד בשיטה. עו"ד מיכל פיין, שחקרה את הנושא בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב ועובדת לפי השיטה, מאמינה כי היא נות־נת מענה לאחד מהכשלים הגדולים של הגישור, שבהם יש פערי כוח גדולים בין בני הזוג. "היא לא מתאימה לכל אחד, אבל היא עדיפה על הת־דיינות משפטית ארוכה ויקרה, שכולם מפסידים בה, גם אלה שניצחו לכאורה, ובעיקר הקטינים", אומרת עו"ד פיין.

עורכי הדין מוחים

את החוק יזמו חברות הכנסת שולי מועלם (הבית היהודי) ומרב מיכאלי (המחנה הציוני), בברכתה של שרת המשפטים, איילת שקד. לכאורה, החוק נועד למנוע הליכים מיותרים בבית המשפט, ומטרתו "לסייע לבני זוג ולהורים וילדיהם ליישב סכסוך משפחתי ביניהם בהס־כמה ובדרכי שלום, ולצמצם את הצורך בקיום התדיינות משפטית", כפי שמוגדר בסעיף הראשון. אלא שרוב עורכי הדין לענייני מש־פחה טוענים שהחוק טומן בחובו פוטנציאל רב דווקא להרעת המצב.

לשכת עורכי הדין התנגדה לחוק באופן רשמי, בטענה שהוא יוצר כמה עוולות משפ־טיות וחוקיות אשר אין מקומן בחברה דמוקר־טית. בין היתר נטען כי החוק שולל את הזכות לקבלת ייצוג משפטי, מגביל את זכות הפנייה לערכאות שיפוטיות, מעניק לעובד הסוציאלי ולאנשי יחידות הסיוע סמכויות רחבות מדי, ומתעלם לחלוטין מקביעת סעדים זמניים (מזונות, משמורת ילדים או מניעת הברחת רכוש).

בסופו של דבר נאלצה לשכת עורכי הדין להשלים עם רוע הגזירה, אבל הצליחה להכ־ניס כמה תקנות "שהובילו לשיפור דרמטי של החוק", כפי שמוסרת דוברת הלשכה, נעמה כהן־פרידמן. "בין היתר, נקבע בתקנות כי עורכי הדין ייקחו חלק בתהליך הגישור כבר מהפגישה השנייה, כאשר הפגישה הראשונה מוגדרת כי־שיבת היכרות שלא ניתן להגיע בה להסכמות כלשהן. הישג נוסף הוא האפשרות לקבל סעדים זמניים בתקופת הפגישות.

"החוק הזה יפגע בכולם, ובעיקר בשכבות החלשות ובנשים", אומרת עו"ד רוזנטל־סודרי, מומחית לדיני

צילום: אביגיל עוז

צילום: יוגב שרעבי

Shutterstock/ASAP Creative :צילום

עו"ד אריאלה רוזנטל־סודרי, מומחית לדיני משפחה

1. "החוק הזה יפגע בכולם, ובעיקר בשכבות החלשות ובנשים. יחידת הסיוע היא לא יותר מחדר מיון, שבו מבררים את הצרכים של בני הזוג ונותנים ייעוץ ראשוני".

2. "החוק עוצר את כל ההליכים במשך 60 ימים, שבהם אי־אפשר לעשות כלום. בזמן הזה יש הרבה מאוד הברחות רכוש, למשל. לפעמים יש צורך לעשות דברים דחופים, כמו אישה שזקוקה למזונות ולא יכולה לחכות חודשיים לסיום ההליך".

3. "ברוב יחידות הסיוע מועסק כוח אדם חדש, ללא רקע משפטי, בחלקו עדיין לא מיומן לעסוק בדיני נפשות רגישים כל כך".

4. "אצל זוגות שבהם קיימת אלימות פיזית, כלכלית או נפשית, הצד החלש ימשיך להיפגע. אישה שסובלת מאלימות, הדבר האחרון שהיא רוצה הוא לראות את הבעל שלה ביחידת הסיוע".

ח"כ מרב מיכאלי, מיוזמות החוק

1. "החוק נועד להגדיל את הפתרונות לסכסוכי גירושים בדרכי שלום, בלי מריבות, בלי לקרוע את הילדים ובלי לבזבז את כל הכסף המשפחתי על עורכי דין".

2. "אם יש חשש להברחת נכסים, אפשר לפנות מההתחלה לבית משפט ולבקש הקפאת מצב בתור סעד זמני, למשל הדיונים".

3. "מערכת המשפט במהותה היא מערכת של שחור ולבן, וההמהות הזאת לא מתאימה ליחסים בין בני אדם, כי יחסים הם עניין מורכב. כשמכניסים יחסים לתוך סד כזה, המערכת מאלצת את בני הזוג להתבצר בעמדותיהם".

4. "ליחידות הסיוע יש מנדט מלא להיפגש עם הצדדים בנפרד. הוכח שיחידות הסיוע הן הכי אפקטיביות דווקא במקרים המסובכים יותר, הקשים יותר והאלימים יותר".

משפחה. "יחידת הסיוע היא לא יותר מחדר מיון, שבו מבררים את הצרכים של בני הזוג ונותנים ייעוץ ראשוני".

● **אז מה רע בזה?**

"זה עוצר לנו את כל ההליכים במשך 60 ימים, שבהם אי־אפשר לעשות כלום. בזמן הזה יש הרבה מאוד הברחות רכוש, למשל. לפעמים יש צורך לעשות דברים דחופים: אישה שזקוקה למזונות לא יכולה לחכות חודשיים לסיום ההליך. בנוסף, ברוב יחידות הסיוע מועסק כוח אדם חדש, ללא רקע משפטי, וחלקו עדיין לא מיומן לעסוק בדיני נפשות רגישים כל כך".

● **אבל גישור בכל מקרה עדיף על משפט, לא?**

"כולם חושבים שמדובר בגישור, כי בטעות קוראים לחוק 'חוק גישור חובה', וזה לא נכון. זה לא גישור, אלא בירור צרכים, לא יותר מזה. בני הזוג שומעים על האופציות שעומדות בפניהם להמשך, כמו פנייה לטיפול זוגי, גישור או תביעת גירושים".

● **מי הכי ייפגע מהחוק?**

"אצל זוגות שבהם קיימת אלימות פיזית, כלכלית או נפשית, הצד החלש ימשיך להיפגע. למשל, אישה שסובלת מאלימות, הדבר האחרון שהיא רוצה הוא לראות את הבעל שלה ביחידת הסיוע; או אישה שבעלה לא נותן לה מזונות וצריכה לקבל את הכסף מיד, אין לה זמן לבזבז ביחידת הסיוע".

● **אז מה את מציעה?**

"להשאיר את המצב הקיים, שבו מתבררים סכסוכי משפחה בבתי המשפט או בתי הדין, תוך הקמת יחידות מידע, כדי שמי שרוצה יוכל להתייעץ ולהבין את כל האופציות שעומדות בפניו. בני הזוג עלולים לחתום על הסכמים ללא ייעוץ משפטי ואחרי כן אנחנו, עורכי הדין, נמצא את עצמנו מתקנים בבתי משפט הסכמים שהושגו ביחידת הסיוע. או מה עשינו פה?"

מגנד אומרת עו"ד פיין, שהייתה אחת ממנסחי החוק: "השיטה הקיימת לא עובדת. בבית המשפט כולם מפסידים, גם כשהם יוצאים מנצחים. המחיר הכלכלי והנפשי שהמשפחה משלמת הוא עצום".

● **מה היה הבי חשוב לך להכניס לחוק?**

"שהטופס שבני הזוג ממלאים יכלול רק פרטים אישיים רשמיים, בלי מידע על הסכסוך, מה שנותן סיכוי למשא ומתן. הסיבה היא שאם כל אחד יתחיל לספר את הסיפור שלו, נקבל שני סיפורים שונים זה מזה, טעונים ברגשות וזה כבר פוטנציאל לפיצוץ".

יחסים הם לא שחור־לבן

ח"כ מרב מיכאלי מסבירה מה הביא אותה לחוקק את החוק: "החוק נועד להגדיל את הפרונות לסכסוכי גירושים בדרכי שלום, בלי מריבות, בלי לקרוע את הילדים ובלי לבזבז את כל הכסף המשפחתי על עורכי דין".

● **איך נולד החוק?**

"כבר הרבה שנים אני עוסקת בסוגיות הקשורות לגירושים, החל מסירובי גט וסי־

צילום: Shutterstock/ASAP Creative

על זוגות שהתגרשו יפה

ראו בעמ' 64

לתבוע, אני חושבת שזה לגיטימי, ותמיד אפשר להגיש בקשה לסעדים זמניים תוך כדי התהליך. בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו כתוב בפירוש שמותר לפגוע בזכויות למטרה ראויה, וזה בדיוק המקרה. אני בטוחה שזה יוריד את מספר סירובי הגט, סירובי המזונות ומריבות המשמורת, ובעיקר, ישמור על הילדות והילדים שמוצאים את עצמם כקלפי מיקוח".

● **הזמן שבו החוק מעכב אדם מלהגיש תביעה יכול לשמש את הצד השני להברחת נכסים.**

"אם יש חשש כזה, אפשר לפנות מההתחלה לבית משפט ולבקש הקפאת מצב בתור סעד זמני, למשך הדיונים".

● **למה בכלל להכריח צד שנבגד או אישה שחוותה אלימות, לשבת עם האדם שפגע בהם, באותו חדר?**

"קודם כל, ליחידות הסיוע יש מנדט מלא להיפגש עם הצדדים בנפרד. הוכח שיחידות הסיוע הן הכי אפקטיביות דווקא במקרים המסובכים יותר, הקשים יותר והאלימים יותר. גם היום בית המשפט מעביר אליהן את המקרים האלה, שבהם אין לו באמת כלים להחליט. אני רוצה שילכו קודם ליחידת הסיוע, ואחר כך, אם הם לא מסתדרים, שיגיעו לבית המשפט. במקרים שבהם לא מתאפשרת פגישה, יחידת הסיוע רשאית להעביר את המקרה לבית המשפט".

● **מה לגבי הטענה שבני הזוג מגיעים ביחידות הסיוע להסכמות ללא ייעוץ משפטי?**

"ליחידת הסיוע אין שום סמכות לעשות הסכם, אלא רק להביא את הצדדים למקום שהם בכלל מסוגלים לדבר ביניהם ולצעוד לקראת הסכם".

אחד הכשלים של המערכת המשפטית בענייני משפחה הוא "מרוץ הסמכויות", שגורם לצדדים להגיש תביעות משפטיות גם בשלבים מוקדמים של הסכסוך, לפעמים אפילו בטרם גיבשו סופית את החלטתם להתגרש, מחשש שבן הזוג יקדים ו"יתפוס סמכות" בערכאה המשפטית הנוחה לו (בית דין רבני או בית משפט אזרחי). אלא שהחוק החדש, כך מתברר, לא ישים קץ לבעיה, שכן נקבע שלאחר התהליך, שיימשך במצטבר כחודשיים, יהיה רשאי רק הצד שהגיש תחילה את הבקשה ליישוב הסכסוך, לפנות תוך 15 יום לערכאה המשפטית שמתאימה לו. כלומר, "מרוץ הסמכויות" לא רק שלא יתבטל, אלא יתחיל כבר בפנייה ל"יחידת הסיוע".

● **ורק את העניין הכי בעייתי – מרוץ הסמכויות, לא ביטלתם.**

מיכאלי: "נכון, אני מודה שלא הצלחנו לעצור את מרוץ הסמכויות. לא את הכל אנחנו יכולים לעשות, לצערי". ■

רובי מזונות, ועד חזקת הגיל הרך, ובאיזושהו שלב הבנתי שההתדיינויות המשפטיות הן לא פתרון, אלא חלק מהבעיה".

● **למה?**

"מערכת המשפט במהותה היא מערכת של שחור ולבן, והמהות הזאת לא מתאימה ליחסים בין בני אדם, כי יחסים הם עניין מורכב. כשמכניסים יחסים לתוך סד כזה, המערכת מאלצת את בני הזוג להתבצר בעמדותיהם, כי זה או אני או אתה, אחד מאיתנו ינצח ואחד יפסיד, ואז הטענות כבר הופכות להכפשות, כי את צריכה להוכיח שהוא שחור ואת לבן, ולהפך. רציתי לתפוס את האנשים האלה לפני שהם מתחילים לזרוק בוץ אחד על השני, רציתי למצוא דרך שבה המשפחה תצא מחוזקת אחרי המשבר, ולא מרוסקת. כל המחקרים מראים שהסכמים שהושגו בהסכמה, מחזיקים מעמד הרבה יותר מאשר הסכמים שנפסקו בבית משפט".

● **עורכי הדין המתנגדים לחוק טוענים שהוא מונע מאדם את הזכות הבסיסית לתבוע.**

"אנחנו לא מונעות, אנחנו מעכבות ב־60 יום לכל היותר, כדי שבני הזוג ייחשפו לעוד דרך ליישוב הסכסוך. עם כל הכבוד לזכות

מה אומר החוק

1. אדם המבקש להגיש תביעה לגירושים לערכאה שיפוטית כלשהי חייב להגיש תחילה בקשה ליישוב סכסוך ב"יחידת הסיוע".
2. הצדדים יחויבו להגיע לארבע פגישות מידע, היכרות ותיאום (מהו"ת).
3. דינה של הזמנה לפגישת מהו"ת כדין הזמנה לדיון בבית המשפט.
4. הבקשה לא תכלול טענות בקשר לסכסוך, מדובר רק בבירור ראשוני וקבלת מידע.
5. כל הפגישות יתקיימו בתוך 45 ימים מיום הגשת הבקשה, אולם יחידת הסיוע רשאית להאריך את התקופה ב־15 ימים.
6. בתוך תקופה זו לא יוכלו הצדדים להגיש תביעה לכל ערכאה שיפוטית אחרת.
7. יחידת הסיוע רשאית להיפגש בנפרד עם כל אחד מבני הזוג, והיא רשאית להפסיק את הייעוץ בכל שלב ולהפנות את הצדדים לערכאה שיפוטית אחרת.
8. עורכי דין לא מורשים להשתתף בפגישות, אבל יחידת הסיוע יכולה לצרף לדיונים עורך דין מטעמה, לפי שיקול דעתה.
9. אם הצדדים לא הגיעו להסדר מוסכם, רשאי הצד שהגיש תחילה את הבקשה, להגיש תביעה לבית משפט לענייני משפחה או לבית דין רבני.
10. החוק יהיה בתוקף שלוש שנים, ואז ייבחן מחדש.

"שבועון לאשה"
להורדה חינם
Download on the App Store
GET IT ON Google play
ב–
כתבות, מתכונים, הורוסקופ,
קופונים, שופינג
וכל מה שמעניין נשים (וגברים)